

A SZINODALITÁS ORTODOX SZEMPONTJAI

Job Getcha

1974-ben született
Montréalban. Pizídiái
metropolita, 2015 óta
a konstantinápolyi
Egyetemes
patriarchátus
képviselője
az Egyházak
Világtanácsában,
és a hivatalos
katolikus-ortodox
párbeszédbizottság
társelnöke.

Orova Csaba fordítása

Az ortodox egyház „a hét egyetemes zsinat egyházának” vagy „a zsinatok egyházának” nevezi magát. Az ortodox hagyomány mindig is hangsúlyozta a zsinati elv vagy a szinodalitás fontosságát, és azt állította, hogy az egyház benső természetéhez ontológiai módon kapcsolódik. A példa kedvéért Bartholomaiosz egyetemes pátriárka az ortodox egyház 2016 júniusában Krétán tartott Szent és nagy zsinatán elmondott nyitóbeszédében Aranyszájú Szent János szavaival emlékeztetett a szinodalitás jelentőségére, aki (a 149. zsoltárhoz írt magyarázatában) az egyház lényegét „szüisztémaként és szinódusként” határozta meg. Az egyetemes pátriárka kiemelte, hogy a szinodalitás bensőleg kapcsolódik az egyház természetéhez, és kijelentette, hogy egyúttal egységét is biztosítja: „A szinódus intézménye, amelyet ma legkiválóbb alakjában vagyunk hivatottak szolgálni, eredendően az egyház titkának mélységeiből származik. Nem csupán kánoni hagyomány kérdése, amelyet elfogadtunk és megőrzünk, hanem az alapvető teológiai és dogmatikai igazsága, amely nélkül nincs üdvösség. Amikor a szent hitvallással megvalljuk hitünket az egy, szent, katolikus és apostoli egyházban, egyúttal szinodalitását is hirdetjük, amely beletestésíti a történelemben az egyház titkának mindeme jellegzetességét, vagyis egységét, szentségét, egyetemességét és apostoliságát. Szinodalitás nélkül az egyház egysége felbomlik, tagjainak szentsége pusztán egyéni erkölcsésé és az erény kifejezésévé alacsonyodik, a katolicitást feláldozzuk a részleges egyéni, kollektív, nemzeti és más világi érdekekért és szándékokért, az apostoli üzenet pedig áldozatául esik a különféle eretnkségeknek és az emberi értelem fortélyainak.”¹

Más szóval, az egyetemes pátriárka számára a szinodalitás kánoni elve az egyházzól szóló alapvető dogmatikai igazság megnyilvánulása. 2015. október 17-én, a püspöki szinódus bevezetésének 50. évfordulóján tartott beszédében Ferenc pápa ugyancsak hangsúlyozta, hogy „a szinodalitás útja az, amit Isten az egyháztól vár a harmadik évezredben”, és azt javasolta, hogy a katolikus egyház tanuljon az ortodox egyháztól e téren. Mennyiben tudnak azonban tanítóként fellépni az ortodoxok a római katolikusokkal szemben?

Szinodalitás a katolikus-ortodox párbeszédben

A római katolikus egyház és az ortodox egyház közötti kétoldalú párbeszéd 2006 óta a zsinati elv, valamint a primátus és a szinodalitás kérdésére összpontosított. A római primátus kényes kérdése ezért ettől fogva a szinodalitás összefüggésében vetődik fel.

A katolikus egyház és az ortodox egyház közötti teológiai párbeszédért felelős nemzetközi vegyes bizottság által kiadott Ravennai dokumentum (=RD, 2007) szerint az egyház zsinati vetülete az egyházi közösség három (helyi, tartományi és egyetemes) szintjén fedezhető fel (RD 10). Az egyházmege helyi szintjén Isten egyháza az eucharishtiában egyesült közösségként létezik, amelyet közvetlenül vagy papjain keresztül egy püspök vezet (RD 18). A püspök azért gyakorolja tekintélyét, hogy biztosítsa az egyház közösségét egyfelől a helyi egyházban, másfelől a sajátja és a többi egyház között.

Tartományi szinten a szinodalitás a helyi egyházak meghatározott csoportjában jelenik meg, amelyeket püspökeik vezetnek, és akik „elismerik maguk között az elsőt” a 34. apostoli kánon szerint. Ez a közösség elvét tükrözi. Minthogy az egyház már a helyi egyház eucharisztikus összejövetelén (*synaxis*) „katolikus”, e katolicitásnak valóban meg kell mutatkoznia az összes egyház közösségében (RD 22). A szinóduson mindig részt vesz az adott tartomány összes püspöke (RD 26), és a 34. apostoli kánonban említett egyetértés és összhang (*homonóia*) elvei vezetik. Egyetemes szinten azok, akik elsők (*prótoi*) a különféle tartományokban, az összes püspökkel közösen együttműködnek az egyház teljességét illető kérdésekben. A dokumentum elismeri, hogy a történelem során, amikor a helyi egyházak egyetemes közösségét érintő súlyos problémák merültek fel, egyetemes zsinatokat hívtak össze (RD 35). Eltérően a tartományi zsinatoktól, amelyek az egyházi élet állandó intézményei, az egyetemes zsinatok inkább az egyház életét vezérlő és jelentősebb kérdéseit megoldó „események” (RD 39). E zsinatokon találkoztak az öt nagyobb székhely (*pentarchia*) helyi egyházainak püspökei. A dokumentum ugyancsak megjegyzi, hogy az első évezred során az egyházak egyetemes közösségét – ha minden rendben ment – a püspökök testvéri kapcsolatai (tanácskozások, békéltető célú levélváltások, a főbb székekhez, különösen Rómához intézett fellebbezések, diptichonok és értesítések), továbbá a pátriárkai választások alkalmával a többi pátriárka előtt tett hitvallások tartották fenn (RD 40). A dokumentum elismeri azt az általános egyetértést, hogy az első évezred során Róma „szeretettel elnöklő” egyházként az első helyet foglalja el a kánoni rendben (*taxisz*), és ezért Róma püspöke volt az első (*prótosz*) a pátriárkák között, ám a keresztények nem értenek egyet Róma püspöke mint *prótosz* előjogainak értelmezésében (RD 41). Ebből következően vált szükségessé a primátus és a szinodalitás áttekintése az első évezredben.

A vegyes bizottság Chieti dokumentuma (= CD, 2016) a primátusnak és a szinodalitásnak az első évezredben megfigyelhető kapcsolatáról szól. Ebben az értelemben a Ravennai dokumentumot folytatja és mélyíti el. Bemutatja, hogy a római katolikus egyház és az ortodox egyház mit tud közösen állítani egy ennyire érzékeny és megosztó kérdésről, az első évezredben együttesen szerzett tapasztalatuk alapján, amikor az egyházak még teljes közösségben voltak egymással. Ahogy a dokumentum rámutat, „az egyház első évezredbeli történelme meghatározó jelentőségű. Egyes átmeneti törések dacára a keleti és a nyugati keresztények közösségben éltek ebben az időszakban, és az egyház lényegi struktúrái ebben az összefüggésben alakultak ki” (CD 7).

A szinodalitás Ravennai dokumentumban meghatározott három szintjét (helyi, tartományi és egyetemes) a Chieti dokumentumban elfogadták, noha rámutattak, hogy a szinodalitást nem azonos módon gyakorolják az egyes szinteken. Sőt a dokumentum szerint „a keresztény hagyomány világosan tanúsítja, hogy az egyház szinodális életének különféle szintjein a püspököt ismerik el mint elsőt” (CD 4). E szerep azonban meglehetősen eltérő az egyes szinteken.

Helyi szinten nincs senki, aki a püspökkel egyenrangú lenne: a püspök nem *primus inter pares*, hanem saját helyi egyházának feje. Következésképpen, ahogyan a Chieti dokumentum kimondja: „Mivel a püspök saját

helyi egyházának feje, ő képviseli egyházát a többi helyi egyház felé és az összes egyház közösségében. Ugyanígy ő jeleníti meg ezt a közösséget saját egyháza számára. Ez a szinodalitás alapelve” (CD¹⁰). A tartományi szint valószínűsége eltérő, mivel itt érvényesül a *primus inter pares* elve. A dokumentum kijelenti: „A prótosz, az első a tartomány püspökei közül, az első szék, a metropolisz püspöke volt, és metropolitai hivatala mindig székéhez kapcsolódott” (CD¹²). Majd továbbra is a 34. apostoli kánonra hivatkozik, amely a tartományi szinttel foglalkozik, és amely a dokumentum szerint „az egyes tartományok prótosza és a többi püspök közötti kölcsönösség kánoni leírását nyújtja” (CD¹³). Ami az egyetemes szintet illeti, a helyzet még összetettebb. Ahogy a Chieti dokumentum megjegyzi: „Az öt pátriárkai szék rendjét (*taxisz*) a 4. és a 7. század között, az egyetemes zsinatok alapján és általuk szentesítve kezdték elismerni, a tisztelet elsőbbségét gyakorolva (*preszbiasz taxisz*) Róma székével az első helyen, amelyet Konstantinápoly, Alexandria, Antióchia és Jeruzsálem székei követtek, ebben a sajátos rendben, a kánoni hagyomány szerint” (CD¹⁵). A dokumentum azonban ugyancsak felidézi, hogy „Nyugaton Róma székének elsőbbségét, különösen a 4. századtól kezdve Péternek az apostolok között betöltött szerepére nézve értelmezték” (CD¹⁶) – és ezt a felfogást Keleten nem fogadták el. A dokumentum megállapítja, hogy „az első egyetemes zsinattól (Nikaia, 325) kezdve a hit és az egyház kánoni rendjének nagy kérdéseit egyetemes zsinatokon tárgyalták és döntöttek el” (CD¹⁸), amelyeken a római pápa nem vett részt személyesen. Ugyancsak emlékeztet arra, hogy „fegyelmi kérdésekben a századok során Keletről is számos alkalommal fellebbeztek Róma püspökéhez, például a püspökök elmozdítása kapcsán. A Szardikai zsinaton (343) kísérletet tettek arra, hogy ehhez eljárási szabályokat alkossanak” (CD¹⁹), és ezt azután a Trullói zsinat megerősítette. Megemlíti azt is, hogy „fegyelmi kérdésekben fellebbezéseket Konstantinápoly székéhez is intéztek” (CD¹⁹).

A szinodalitás megvalósítása az ortodox egyházban

A szinodalitás
tartományi szinten

A szinodalitás Ravennai és Chieti dokumentumban körvonalazott három szintjét ugyan általában véve jól fogadta az ortodox teológusok többsége, de továbbra is tény, hogy a szinodalitás megvalósulása helyi és egyetemes szinten még kihívást jelent az ortodox egyházban.

A szinodalitás gyakorlása tartományi szinten – az egyes helyi autokefál ortodox egyházakban, ahol a püspökök prímásuk elnöklése alatt találkoznak a 34. apostoli kánont alkalmazva, és az első egyetemes zsinat 5. kánonja szerint, amely bevezette a rendszeres, kétévenkénti szinódusokat az egyház tagjai közötti viták rendezésére – jól megfigyelhető, és nem okoz problémát még akkor sem, ha egyházanként nagy változatosságot is mutat (a találkozások gyakorisága, a tagok száma és kiléte stb. terén).

Így a legtöbb helyi autokefál ortodox egyház évente kétszer tart szinódusi ülést, egyesek még gyakrabban. Ilyen például az Egyetemes Patriarchátus, ahol a szent szinódus havonta egyszer ülésezik. Tizenkét egyházmegye metropolitából áll, tagságuk rotációs rendszer szerint egy évre szól, elnöke pedig a pátriárka. Más, kisebb létszámú egyházakban, például Lengyelország vagy Albánia egyházaiban, minden püspök részt vesz a szent szinódus valamennyi ülésén. A nagyobb egyházak, mint Görögország vagy Oroszország egyházai, alkalmanként a szinódus rendes ülésein kívül is tartanak üléseket a teljes főpapság részvételével. A püspöki szinódus új püspököket választ, ítél a püspökök és papság ügyeiben, szentté avatási eljárásokat

folytat, és dönt a tartományi egyház igazgatásával kapcsolatos minden kérdésben. Ezért nem pusztán tanácskozó, hanem éppen ellenkezőleg, irányító jellegű, lévén minden autokefál egyház hivatalos döntéshozó szerve.

Szinodalitásról beszélve az ortodoxok többsége ma így gondolkodik. A szinodalitást azonban a másik két – helyi és egyetemes – szinten is meg kell valósítani.

Helyi szintű szinodális gyakorlat a legtöbb helyi ortodox egyházban szinte nem is létezik. Míg a római katolikus egyházban elterjedt szokás a helyi püspök elnöklete alatt összehívni az „egyházmegyei zsinatot”, ahol a papság és a világiak összegyűlnek, hogy megvitassák a fontosabb kérdéseket, e gyakorlat jóformán ismeretlen az ortodox világban, ahol már az „egyházmegyei zsinat” kifejezés is meglepetést kelt. Kétségtelen, hogy bizonyos egyházmegyékben a püspök valóban (*szünaxisznak* vagy *szobornak* nevezhető) papi vagy papi és világi testületeket, illetve gyűléseket hív össze, amelyek általában tanító, tanácskozó vagy tájékoztató jellegűek, vagy egyházmegyei zsinatot, hogy a papság és a világiak képviselőivel igazgatási kérdésekben tanácskozzék, de ez a gyakorlat biztosan nem terjedt el az ortodox egyház egészében. A legtöbb esetben az egyházmegye igazgatása továbbra is a helyi püspök és szorosabb munkatársainak előjoga marad.

A szinodalitás helyi szinten

Néhány ritka esetben azonban, különösen az ortodox „diaszpórában”, megkísérelték bevonni a papokat és a laikusokat az egyház igazgatásába. Ezt a tendenciát a 19. század végén az oroszországi szlavofil mozgalom által kialakított *szobornoszty* fogalma² ihlette, amely kollektív jellegű egyházat képzelt el, ahol minden kereszténynek, laikusnak, papnak és püspöknek azonos jogai vannak.³ Ennek következtében az egyházat egymástól eltérő érdekű csoportok halmazának tekintették, akiknek képviselőt jár az egyházkormányzatban: a püspököknek, a papságnak, a szerzetességnek és a világiaknak. 1917-ben az orosz ortodox egyház moszkvai zsinata tett javaslatot efféle kísérletre: a papság és a laikusok bevonására az egyház helyi vezetésébe (*eparchia*), az egyház különböző csoportjainak vagy „kaszttjainak” képviselői révén.

Hagyományostól eltérő jellege miatt azonban e kísérletet bíráló érte. A szinodalitás valóban nem pusztán parlamentáris rendszer. A szinodalitás nem bizonyos jogok követeléséről szól. A szinodalitás nem a politikai demokrácia szinonimája. A neves ortodox ekkleziológus, Nyikolaj Afanaszjev ezt tartotta szem előtt, amikor elmarasztalta a szlavofilek által pártolt újítást, hangsúlyozva, hogy ez „az egyházkormányzat rendszerébe illesztett képviselői elv [...] lerombolta az egyházi testület egységét”.⁴ Bár nem hagyta figyelmen kívül a laikusok keresztségben kapott karizmáit,⁵ Afanaszjev azt is kiemelte, hogy az egyházkormányzás szolgálata mindig is a püspök sajátos karizmatikus szolgálata volt, amely szentségi felszenteléséhez kapcsolódik: „A világiak képviselőinek megválasztása miként iktatná be őket a kormányzás szolgálatába, és részesítené őket ennek megfelelő kegyelem-

2 Vö. Hyacinthe Destivelle: *Le concile de Moscou (1917–1918). La création des institutions conciliaires de l'Église orthodoxe russe* (Cogitatio Fidei 246). Cerf, Paris, 2006, 46–48.

3 Aléxis-Stépanovitch Khomiakoff: *L'Église latine et le protestantisme au point de vue de l'Orient chrétien*. Lausanne-Vevey, 1872, 48–49. és 61.

4 Nicolas Afanassieff: *L'Église du Saint-Esprit* (Cogitatio Fidei 83). Cerf, Paris, 1975, 105.

5 Nicolas Afanassieff: *Служение мирян в Церкви*. Paris, 1955; lásd még uő: *L'établissement des laïcs*. In: *L'Église du Saint-Esprit*, I. m. 51–64.

ben? [...] Amennyiben a világiak választott képviselői nem rendelkeznek a kormányzás ajándékával, hogyan tudnák vezetni az egyházat? [...] Természetesen a Moszkvai zsinat nem tagadta meg a püspökök kormányzásra szóló karizmatikus ajándékait; ám azzal, hogy melléjük helyezte a világiakat, akik a jelenlegi felfogás szerint nincsenek felszentelve, kinyilvánította, hogy e karizmatikus ajándékok feleslegesek az egyház kormányzása szempontjából. Mindenesetre e karizmatikus szervezet kormányzása már nem karizmatikus, hanem a szó rossz értelmében világi.⁶

A zsinati elv efféle, a szlavofilek *szobornosztj*-fogalmán alapuló értelmezése, amely idegen az ortodox kánoni hagyománytól, sok zavart okozott az ortodox egyházban a konciliaritás és szinodalitás kérdésében. Így, miközben manapság szinodalitásról, zsinati elvről és *szobornosztj*ről beszélünk, sürgető szükség van a megkülönböztetésre.

A szinodalitás
egyetemes szinten

Másfelől az egyetemes szintű szinodalitás is váltott ki bírálatot és vitákat. Amint az elmúlt évtizedek során tapasztalható volt, úgy tűnik, ma is igen nehéz megvalósítani az ortodox egyház egészében. Jó példa erre az ortodox egyház Nagy és szent zsinatának hosszúra, több mint egy évszázadra nyúlt előkészítése. Még inkább bizonyítja e nehézséget, hogy négy helyi autokefál egyház nem vett részt a 2016-os krétai összortodox zsinaton.

Emlékezhetünk arra, hogy az orosz ortodox egyház éppen ezen a ponton bírálta a Ravennai dokumentumot szent szinódusának 2013. december 25–26-i ülésén elfogadott, „A Moszkvai Patriarchátus álláspontja a primátusról az egyetemes egyházban” című határozatában (157. sz. jegyzőkönyv). E dokumentum leszögezi, hogy az orosz ortodox egyház nem hagyta jóvá a Ravennai dokumentumnak az egyetemes egyházi szintű zsinati elvről és primátusról szóló szakaszát, mivel „az egyetemes szintű *primus*nak tulajdonított egyháztani torzulásokat és az egyházszervezet más szintjein lévő primások kormányzati szerepét a második évezred polemikus irodalma »pápizmusnak« nevezzi”.⁷ A szöveg a következőképpen vélekedik az ortodox egyházon belüli egyetemes primátusról: „Az egyetemes ortodox egyházban a primátus, amely természeténél fogva tiszteletbeli, nem pedig hatalmi elsőbbség, igen fontos a modern világban tett ortodox tanúságtétel szempontjából. A konstantinápolyi pátriárka széke az összes helyi ortodox egyház által elismert szent diptichonok alapján tiszteletbeli elsőséget élvez. E primátus tartalmát a helyi ortodox egyházak konszenzusa határozta meg, különösen az ortodox egyház Szent és nagy zsinatának előkészítésére irányuló pánortodox konferenciákon. A konstantinápolyi egyház primása, elsőbbségét ily módon gyakorolva, élhet az egész kereszténységet illető kezdeményezésekkel, és megszólíthatja a külvilágot a teljes ortodoxia nevében, feltéve, hogy erre az összes helyi ortodox egyház felhatalmazta.”⁸

Más szóval az orosz egyház álláspontja az egyetemes szintű elsőbbséget vagy elutasítja, vagy a helyi ortodox egyházak pánortodox konferenciákon kifejezett konszenzusától és ezen egyházak felhatalmazásától – nem pedig az egyetemes zsinatokon nyert előjogtól – teszi függővé. E megközelítés azzal jár együtt, hogy az ortodoxiát konföderációként,

6 Uo. 106–107.

7 Position of the Moscow Patriarchate on the problem of primacy in the Universal Church, 2. bekezdés. <https://mospat.ru/en/2013/12/26/news96344/>

8 Uo. 5. bekezdés.

nemzeti jellegű, független egyházak szövetségeként vagy közösségeként határozza meg, és így megkérdőjelezi az egyház egyetemes szintű egységét, elutasítva azt a tényt, hogy az ortodoxia egységének létezik világgközpontja és egyetemes szintű primátusa.

Ez az álláspont szerencsétlen módon nemcsak a kánoni hagyományyal ellentétes, hanem az ortodox egyház történetével is, amelynek során a konstantinápolyi első szék mindig is vezető és meghatározó szerepet játszott. Az orosz emigráció neves ortodox teológusa, Alexander Schmemmann már 1951-ben válaszolt Szergej Troickij efféle kijelentéseire, aki az Egyetemes Patriarchátust „keleti pápizmus” kialakításával vádolta. Schmemmann így fogalmazott: „Az egyház egysége, teljessége, amely a maga egésze szerint és oszthatatlanul lakozik mindenütt az egyes egyházakban, az összességük közötti egységben tárul fel és valósul meg. És ez az egyetemes egység egyetemes központot, egyetemesen első főpapot is kíván. És ki vállalja magára ezen egység gondozását és tanúsítását, ki kezdeményezze a bajok gyógyítását, ha nem ő? Az ortodox egyháznak mindig is volt ilyen központja, és most is a konstantinápolyi szék az.”⁹

Mіндеzt szem előtt tartva érthetjük meg a primátus és a szinodalitás válságát, amely az ortodox egyházban ma az egyetemes szint szempontjából fennáll. Egyes helyi egyházak távolmaradása a 2016-os Szent és nagy zsinattól vagy újabban az Ortodox Ukrajnai Egyháznak az Egyetemes Patriarchátus által 2019-ben elismert autokefáliájával kapcsolatos problematikája csak egy mélyrehatóbb válság tünete.

Láthatjuk, hogy a szinodalitás ma sokféle kihívás elé állít mindannyiunkat, ortodoxokat és katolikusokat egyaránt. E tekintetben nemcsak van mit megosztanunk egymással, hanem elsősorban tanulnunk kell egymástól. Ami az ortodoxokat illeti, sürgősen szükséges a szinodalitás megvalósítása helyi és egyetemes szinten.

Előadásom befejezéseként szeretnék visszautalni az egyetemes pátriárkának az ortodox egyház Szent és nagy zsinatán elmondott nyitóbeszédére, amelyben kijelentette, hogy „e zsinat összehívását az ortodox egyház belső ügyeinek rendezése is indokolta”. Ennek kapcsán a pátriárka emlékeztetett arra, hogy a kortárs ortodoxiában az autokefália rendszere a szinodalitásban, a pentarchia ősi intézményében gyökerezik, ezért megállapította, hogy bár „e struktúra kánoni és egyháztani szempontból megfelelő, fennáll a veszélye annak, hogy egyfajta »egyházi szövetséggé« alakul át, amelynek keretében az egyházak saját – nem mindig szigorúan egyházi jellegű – érdekeit és törekvéseit segíti elő, és ezért szükséges a szinodalitás alkalmazása”.

Hasonlóképpen, a zsinat záródokumentuma megerősítette, hogy az ortodox egyház nem csupán helyi egyházak szövetsége, hanem egyetlen egyházi testület, amelyet szinodális módon kell igazgatni: „Az ortodox egyház egységét és katolicitását »zsinaton« fejezi ki. A zsinati elv áthatja szervezetét, a döntéshozás módját, és meghatározza útját. Az ortodox autokefál egyházak nem egyházak szövetségét alkotják, hanem az egy, szent, katolikus és apostoli egyházat. Minden egyes helyi egyház, amikor

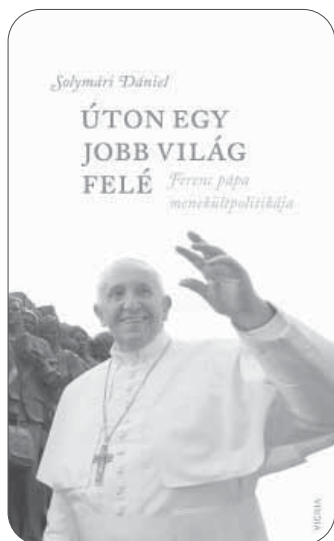
Következtetések

9 Vö. Alexander Schmemmann: Вселенский патриарх и Православная Церковь. *Церковный вестник Западно-Европейского Православного Русского Экзархата* 28 (1951/1), 3–12.

felajánlja a szent Eucharisziát, az egy, szent, katolikus és apostoli egyház jelenléte és megnyilvánulása helyben.”¹⁰

A Szent és nagy zsinat emlékeztetett arra, hogy az egyház egységét és ortodoxiáját az egyetemes szintű primátus és szinodalitás gyakorlata biztosítja. A záródokumentum azt is kiemelte, hogy „a Szent és nagy zsinat tanácskozásai során hangsúlyozták, milyen fontos az ezúttal is megtartott primások *szinaxisa*, és javaslatot is tettek a Szent és nagy zsinat elé, hogy az hét- vagy tízévenként összehívandó, rendszeres intézménnyé váljon”. A Szent és nagy zsinat legjelentősebb hozadéka talán az, hogy az egyetemes szintű szinodalitás új korszakát kezdeményezte az ortodox egyházban, a globalizáció korában, amikor az egyes helyi autokefál egyházak lelkipásztori kérdései a világ gyorsuló szekularizációja következtében nagyon hasonlóak, és közös, szinodális válaszra van szükségük. Imádkozunk, hogy az ortodox egyházon belül ma fennálló, a primátussal és a szinodalitással kapcsolatos világméretű válságot le tudjuk küzdeni azáltal, hogy hűségesekek maradunk az egyházi hagyományhoz, és különösen a kánoni hagyományhoz, amely mindig is gondozta és előmozdította a szinodalitás lelkét az egyházban.

A VIGILIA KIADÓ AJÁNLATA

SOLYMÁRI DÁNIEL

Úton egy jobb világ felé

Ferenc pápa menekültpolitikája

Azzal együtt, hogy a menekültek és a migránsok kérdése az elmúlt nyolc évben különös hangsúlyokkal jelent meg a nyilvánosságban, olyan tényezőt jelent, amely rendkívül világosan tanúsítja a folytonosságot a 20. század pápáinak gondolkodása és Ferenc pápa üzenete között. Solymári Dániel nemcsak hiánypótló, de téves beidegződések lebontásában és a kortárs pápai tanítóhivatal pontosabb megértésében is segítséget nyújtó könyve maga is kidomborítja ezt a folytonosságot. Ferencel végső soron az önmagát a II. világháború után új módon meghatározni próbáló katolikus egyház kitüntetett eseménye, a zsinat értelmezése lép új szakaszba – és ennek óriási jelentősége van (*Görfői Tibor előszavából*).

Ára: 2.700 Ft

Megvásárolható vagy megrendelhető:

1052 Budapest, Piarista köz 1. Honlap: www.vigilia.hu

Telefon: 36-1-486-4443 E-mail: vigilia@vigilia.hu